

Bûselik Aşîrân Makamı Seyri

İstanbul Belediyesi Konservatuvarı (Darül-Elhan) Türk Musikisi Talebe Cemiyeti

Ahmet Şefik Gürmeriç

[1904 - 1967]

Usûlü : S o f y a n

Bûselik Aşîrân Makamı

a) Durağı: Hüseyîni Aşîrân perdesidir.

b) Seyri: İnicidir.

c) Dizisi: İki şekilde kullanılmıştır.

I) Hüseyîni perdesindeki bir Hüseyîni beşlisine yerinde (Dügâh'da) bir Bûselik beşlisinin ve Hüseyîni Aşîrân perdesinde bir Hüseyîni beşlisinin eklenmesinden meydana gelmiştir.

II) Yerindeki Bûselik dizisine Hüseyîni Aşîrân perdesinde Hüseyîni beşlisinin eklenmesinden meydana gelmiştir.

d) Güçlüsü: Hüseyîni perdesidir. Bu perdede I.şekil dizide Hüseyîni'li, II.şekil dizide ise Kürdi'li yarım karar yapılır.

e) Asma Karar Perdeleri: Nevâ perdesinde nâdiren Bûselik'li asma karar yapılır. Bâzı eserlerde Nevâ'da Hicaz'lı, Çargâh'da Nikriz'li kalıplar görülüyor ki II.şekil Bûselik Aşîrân'daki yerinde Bûselik dizisinin gereğidir. Çargâh perdesinde Çargâh çeşnili, Dügâh perdesinde Bûselik'li asma kararlar yapılır. Yine Dügâh perdesinde Hicaz, Rast perdesinde Nikriz çeşnileri diziye yabancı oldukları hâlde makama renk katmaları bakımından kullanılmaları âdet olmuş gibidir. Ayrıca Rast perdesinde Çargâh çeşnili asma karar yapılabilir. Hüseyîni Aşîrân perdesindeki Hüseyîni beşlisine geçilince, Irak perdesinde Hüseyîni makamının ikinci derecesinde asma karar yapar gibi Eksik Ferahnâk beşlisi ile veya Segâh üçlüsü ile asma karar yapılabilir. Bâzı eserlerde Yegâh perdesinde Rast beşlisi ile asma karar yapıldığı görülüyor.

f) Donanımı: I.şekil dizi için fa bakiye diyezi donanımına yazılır. II.şekil dizi için hiçbirşey yazılmasa da olur.

g) Perdelerin T.M.deki isimleri: Pestten tize doğru: Hüseyîni Aşîrân, Irak, Rast, Dügâh, Bûselik, Çargâh, Nevâ, Hüseyîni, Eviç veya Acem, Gerdâniye, Muhayyer, Tiz Bûselik'tir.

h) Yeden'i: Portenin altında re Yegâh perdesidir.

ı) Genişlemesi: Makam, ayrıca geniş çapta genişlememiştir. En fazla Yegâh perdesine Rast beşlisi ile, bâzen de Nikriz beşlisi ile düşülür.

Seyri:

Güçlü Hüseyîni perdesi civârından seyre başlanır. Her iki çeşit dizi için bu perdenin alt ve üstündeki çeşnilerde karışık gezinildikten sonra, güçlü Hüseyîni perdesinde yarım karar yapılır. Bu arada gereken yerlerde gerekli asma kararlar da gösterilerek Dügâh perdesine Bûselik çeşnisiyle düşülür. Nihâyet Hüseyîni Aşîrân perdesindeki Hüseyîni beşlisine geçilir ve bu beşli ile Hüseyîni Aşîrân perdesinde tam karar yapılır.

S o f y a n U s û l ü

*) Dört zamanlıdır.

*) İki tane iki (2 +2 = 4) zamanın veya iki Nîm Sofyân'ın birleşmesinden meydana gelmiştir.

*) 4/8'lik ve 4/4'lük iki mertebesi varsa da, 4/4'lük ikinci mertebe daha çok kullanılmıştır.

*) Pışrevlerde, İlâhîlerde, şarkılarda, türkülerde, oyun havalarında, kısaca özel usûl mecburiyeti olmayan hemen her formada kullanılmıştır

Sofyan D a r b U s û l ü

1 . Darb :

(Dü-Üm) / [2 Zamanlı ve Kuvvetli]

2 . Darb :

(Te) / [1 Zamanlı ve Yarı Kuvvetli]

3 . Darb :

(Ke) / [1 Zamanlı ve Zayıf]